

кадрів, а також вдосконалення організаційно-тактичних основ взаємодії слідчих і суддів з експертними закладами. Наприклад, це може бути консультування під час призначення експертизи, відбору зразків, систематичного навчання слідчих основам судової експертизи тощо [5, с. 8].

Підсумовуючи, варто наголосити, що в умовах євроінтеграції і реформи системи правоохоронних і судових органів значно зростає роль судових експертів, які (як і суб'єкти будь-якої іншої галузі людської діяльності) не застраховані від прийняття неправильних рішень і допущення помилок. Помилки були, є і залишатимуться поки що об'єктивною реальністю, але, навіть не зважаючи на їх переважно ненавмисний характер, вони не тільки не сприяють об'єктивному, швидкому і повному розкриттю злочинів, але й зачіпають суттєві соціальні суспільні інтереси, а тому потребують системного комплексного підходу щодо їх своєчасного й ефективного запобігання (втім, це вже – теми окремих, не менш цікавих наукових дискусій та обговорень).

Список використаних джерел

1. Зинин А.М., Майлис Н.П. Судебная экспертиза. – М.: Право и закон, 2002. – 318 с.
2. Клименко Н.И. Экспертные ошибки и их причины // Криминалистика и судебная экспертиза. – К., 1988. – Вып. 37. – С. 35-38.
3. Предупреждение экспертных ошибок / Под. ред. Р.С. Белкина, А.К. Педенчука. – М.: ВНИИСЭ, 1990. – 419 с.
4. Макушина Г.Б., Вермель Й.Г., Кочнева Л.В. Понятие, причины и профилактика экспертных ошибок // Судебно-экспертное исследование человека и его деятельности. – Свердловск, 1985. – С. 104-109.
5. Абрамова В.М. Експертні помилки: сутність, генезис, шляхи подолання: автореф. дис.... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / Абрамова Валентина Михайлівна; Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2005. – 18 с.

Погрібінченко Я.О.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ БІОЛОГІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ

У процесі розслідування кримінальних правопорушень постійно виникає потреба у розшуку і подальшому ототожненні різних біологічних об'єктів, а також в отриманні необхідної інформації про них. Виконанню цього завдання сприяють криміналістичні обліки, які ведуться, в основному, підрозділами органів внутрішніх справ.

Криміналістичний облік – науково-обґрунтована система фіксації і зосередження об'єктів або відомостей про ці об'єкти, що мають криміналістичне значення.

За допомогою кримінальної реєстрації виконуються такі основні завдання:

- встановлення факту притягнення до кримінальної відповідальності тієї чи іншої особи;
- виявлення невідомого правопорушника, що зник з місця події, а також особи, яка вчинила втечу з місця позбавлення волі;
- ідентифікація правопорушника за залишеними слідами або способом вчинення кримінального правопорушення;
- встановлення безвісти зниклої особи;
- встановлення факту викрадення або втрати певних речей;
- встановлення факту вчинення однією особою кількох правопорушень певним способом, із застосуванням технічних засобів [2, с. 91].

Основними цілями криміналістичної реєстрації є:

- накопичення відомостей, корисних для розкриття, розслідування та попередження кримінальних правопорушень;
- забезпечення умов для ідентифікації об'єктів за допомогою облікових матеріалів;
- сприяння розшуку об'єктів, відомості про яких містяться в реєстраційних масивах;
- надана у розпорядження правоохоронних органів довідкової та орієнтуючої інформації.

Тому, криміналістичну реєстрацію можна розглядати як своєрідну інформаційно-пошукову систему, яка акумулює та здійснює оброблення відомостей про кримінальні правопорушення, причетних до них осіб і предмети, а також передача цієї інформації органам, які безпосередньо здійснюють розкриття та розслідування кримінальних правопорушень [1, с. 5].

У зв'язку з розвитком генетики в останнє десятиліття з'явилися нові можливості в дослідженні та ідентифікації об'єктів біологічного походження за допомогою методів геноскопії, заснованих на поліморфізмі ДНК людини. У ході геноскопічного дослідження генетичні ознаки, виявлені при вивченні речових доказів, експерт порівнює з генетичними ознаками осіб, які проходять у кримінальному провадженні, і робить висновок про можливість походження досліджуваного об'єкта від конкретної підозрюваної особи або виключає таку можливість.

Однак, можливості використання методів геноскопії (аналізу ДНК) в слідчій, оперативно-розшукової та іншій пізнавальній діяльності може бути значно ширше. За наявності сформованих баз даних центрального рівня про генетичні ознаки зареєстрованих громадян, пошук особи яка є джерелом походження біологічного об'єкта, виявленого на місці події, може бути здійснений в її відсутність шляхом порівняння генетичних ознак об'єкта геноскопічної експертизи з ознаками, наявними в базі даних. Очевидно, що формування баз даних про генетичні ознаки осіб, які вчинили правопорушення, забезпечить якісно новий рівень отримання та використання в розшукових і доказових цілях інформації, одержуваної при дослідженні об'єктів біологічного походження.

Створення нових видів криміналістичних обліків на основі

дослідження генетичних ознак людини є актуальною проблемою в криміналістиці. Сукупність генетичних ознак навіть на сучасному рівні розвитку генетики забезпечує можливість ідентифікації особи з дуже високим ступенем достовірності, а при подальшому розвитку генетичних методів вона дозволить скласти вичерпну характеристику кожної людини. Наприклад, в даний час генетичними дослідженнями виявлені групи генів, що визначають колір очей, волосся, зріст людини, низку спадкових захворювань тощо.

Відповідне рішення про створення національного банку даних на основі генетичних ознак вже прийнято в нашій країні в рамках Комплексної програми профілактики злочинності на 2007-2009 рр. У цій програмі передбачено створення єдиної системи генно-дактилоскопічних обліків на основі існуючих експертних установ. Тим не менш, для створення систем генетичних обліків, в даний час, не вирішення багатьох технічних та організаційних проблем.

В ході формування баз даних про генетичні ознаки окремих категорій громадян має бути врахований досвід, накопичений у галузі створення інформаційних систем у криміналістиці. Під час створення генетичних обліків необхідно також враховувати різноманітність і особливості біологічних об'єктів як речових доказів, а також специфіку наукового підходу і технічного забезпечення даної проблеми. Розв'язання проблем створення генетичних обліків ускладнюється і тим, що в науковому плані геноскопія ще перебуває в стадії інтенсивного розвитку, що призводить до появи нових, більш досконалих методів і методик дослідження біологічних об'єктів, до заміни ними існуючих методів.

У зв'язку з цим для створення баз даних про генетичні ознаки необхідно врахувати такі наукові, технічні та організаційні моменти:

- необхідно визначити, які категорії громадян України підлягатимуть типуванню за генетичними ознаками;

- необхідно визначити, яким шляхом будуть створюватися криміналістичні обліки про генетичні ознаки (шляхом доповнення нових (генетичних) ознак стосовно реєстрованих об'єктів або даний вид криміналістичних обліків буде формуватися як новий, тобто в відношенні таких об'єктів, які раніше не реєструвалися);

- необхідно уніфікувати і стандартизувати методи дослідження генетичних ознак людини;

- для формування єдиного банку генетичних даних необхідно визначити, який обсяг генетичної інформації (генетичних ознак) повинен підлягати реєстрації;

- необхідно визначити конкретні локуси ДНК, і їх кількість, необхідну для кожного геноскопічного дослідження, результати якого поміщаються в єдину базу даних;

- стандартизувати обладнання, на якому проводиться дослідження генетичних ознак, і систематично проводити його метрологічний контроль;

- забезпечити спеціальну підготовку та систематичний контроль

кваліфікації фахівців, які проводять геноскопічне дослідження;

– розробити порядок фіксації, вилучення, упаковки, умови і терміни зберігання і транспортування біологічних об'єктів, що надаються на геноскопічну експертизу;

– розробити механізм, що забезпечить конфіденційність генетичної інформації, яка реєструється в базах даних;

– генетична інформація, що розміщується в національному банку даних або місцевих базах даних, повинна бути автоматизована на основі єдиного програмного продукту, який використовуватиметься на сумісних персональних комп'ютерах.

Список використаних джерел

1. Криминалистическая регистрация: учеб. пособ. / И.В. Александров, Е.П. Ищенко, П.П. Ищенко и др. – Красноярск, 1991.

2. Руководство для следователей / под ред. Н.А. Селиванова и В.А. Снеткова. – М, 1998.

Поліщук С.В.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Судова експертиза як галузь наукового знання складалася впродовж багатьох десятиліть. В результаті наполегливої роботи вчених була створена загальна методологічна основа судової експертизи, яку складають загальна теорія судової експертизи (судова експертологія), теорії судово-експертної ідентифікації, діагностики і ситуатології (судово-експертного ситуативного аналізу), система вчень, методів і методик судової експертизи. З цього приводу видається доречним навести думку Р.С. Белкіна та А.І. Вінберга про те, що загальними законами розвитку науки, які заслуговують самої прискіпливої уваги, є закон безперервності накопичення наукового знання, закон інтеграції та диференціації наукового знання, закон зв'язку та взаємного впливу науки та практики [1, с. 53].

Стаття 1 Закону України «Про судову експертизу» визначає судову експертизу як дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів досудового розслідування та суду [2]. В той же час статтею 1 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» наукова і науково-технічна експертизи визначаються як діяльність, метою якої є дослідження, перевірка, аналіз та оцінка науково-технічного рівня об'єктів експертизи і підготовка обґрунтованих висновків для прийняття рішень щодо таких об'єктів [3]. Порівнюючи ці два законодавчо закріплені визначення двох різних видів експертиз, неможливо не погодитися з позицією окремих науковців про те, що судово-експертна діяльність за своєю природою не є науковою діяльністю.

З цього приводу виглядає цілком обґрунтованою точка зору Т.В. Авер'янової, яка вважає, що судова експертиза є різновидом практичної